

Italiako «Democrazia Cristiana» etorkizunik gabe

«Democrazia Cristiana» alderdiaren zuzendaritzak, gazteen mugimenduetako ordezkariak bota, eta beste batzu goitik izendatu ditu. Beste neurri gogor bat: gazteen mugimenduetan parte hartzeko adinaren* muga 27 urtetatik 21 urtetara eraitsi* du, gazte kontentagaitzenen, ikasle unibertsitarien protestak isilerazteko asmoz, haik* zaharragoekin batu eta integratuz.

Gazte polemiko hauek DCren berrikuntza eskatzen dute. Hirurehun mila ba dira; eta, eskuin muturrekoekin, komunistekin eta sozialistekin bizi duen burrukan, gaur egun DCk ez diola Italiari hautakizun* egoki eta errealista bat ematen ikusten dute. Eta hautakizun hori asmatzeko eta aurrera eramateko borondaterik eza salatzen. Berritu edo hil!: kristau demokrata gazteen garrasia.

Gazteek gogor kritikatu dituzte goiko koadruak. Fanfani idazkariaren* burua eskatzeraino ausartu dira batzu. Agian gehiegixko, goiko jaunskila* eta haundikientzat. Gazteen ordezkariak bota eta protestarien indarrak bikainenak* helduagoen* artean nahasiz, hortxe ikusi dute DCko buruzagiek gazte ausart* eta berrizale hauen oihuak itotzeko bide bakarra.

Gertakari hauek DC barruko krisi sakonago bat adierazten dute. Ez da belanaldi* ezberdinen berotasun kontua bakarrik.

Azken urteetako hauteskundeetan,* pixkanaka bada ere, beti galduz joan da DC. Kolperik handiena ihaz jasan* zuen, maiatzaren 12ko erreferendumean dibortzioaren aurka jokatu zuenean. Ez ziren hauteskunde politikoak; baina inolaz ere ez esannahi politikorik gabekoak, alderdi guztiek ondotxo ulertu zuten bezala. Hilabete gerorago, ekainaren* 16-17an, Sardinia* eskualdeko* hauteskundeetan galera handiak izan zituen DCk. Gain behe-za zetorren; komunistek eta sozialistek, hauek batez ere, gorantz egiten zuten bitartean. Urriaren 17an, eskualde batzuetako hauteskunde administratiboetan berdin. Beheranzko abiada bizkortu egin dela dirudi.

DC ez da alderdi bat, alderdi asko baino. Elkarrekin zerikusi gutti duten, edo, areago,* elkarren kontra duden ideologi multzo nahastekatu bat kokatzen* da haren errailetan.* Talde politiko asko; bakoitza bere ideologia-ekin; eta batez ere bere interesekin. Bakoitzak ditu bere jarraitzaileak, eta hauei egindako agintzariak.* Interes pertsonal hauk direla tarteko, alferrikako bulegoak,* kontseiluak eta batzordeak* minbizi* gaizto bat bezala joan dira haziz eta haziz ministergo guztien inguruan. Burokrazia izugarri hau ez da DCren arazoa bakarrik. Gobernutik pasatu diren guztiena baizik. Baina DCri, Gobernuan iragan dituen ia hogeit hamar urteek izugarritzko astuntasuna ematen diote, eta erabaki ausartak hartzeko eskuak eta begiak lotzen. Bestalde, burokrata horien alferkeriak miliar* lira asko zurruputzen dio Italiako prepostu ekonomikoari.

Jokabide politiko garbi bat behar du DCk. Otsailaren* lehen egunetan Kontseilu Nazionalak egin zuen batzarrean, Fanfanik proposatua onhartua izan zen, ia 80 % kontseilukide ados zeudelarik. Ihazko erreferenduma gaitzarekin Fanfanik bere burua jokatzen zuela uste genuenok oker geundela argi geratu da. Fanfani oso bizirik dago. Beharbada beste gidari taxuzkoagorik* DCren barnean ez dagoelako. Hala ere, lehen aipatu* batzarrean

DCren ezkerreko bi talde («Base» eta «Forze nuove») idazkariaren kontra azaldu ziren.

Baina idazkariarekin bat egiteak ez du esan nahi, DCk bere problemak konpondu dituenik. Alderdiko gidari nagusiek egin duten kontzientzi azterketa baino zer-bait gehiago behar da horretarako. Ideologi batasun bat lortu behar luke DCk. Zer den eta zer gura duen erabaki. Identitate krisia gainditu. Eta, honekin batera, bere baitako* jauntxoeren interes pribatuak Italiako arazo larrien aterabideari makurtu. Haserreak sortuko baditu ere.

Hau guztiau egiteko gogorik eta kemenik izango ahal du DCk? Ahulduz* doakio poliki poliki bere politik indarra. Italiaren une hestu honetan (ekonomi problema larria, kriminalitatea, terrorismo politikoa, lan gabezia...), erabaki oso mingarriak hartzea gertatu zaiola egia bada ere.

40 % inguru boturekin, DCk agintearen 80 % bere esku dadukala esaten da. Jarraitzaileak gutituz doazkiolarik, gorde ahal izango duia* bere agintea, ala ezkerrean, sozialista eta komunistengana zabaldu beharrean aurkituko ote da? Bien bitartean, alderdi komunistaren izenean Berlinguer idazkariak proposatzen zuen «compromesso storico»a (funtsean, komunistak Gobernuan sartzea) berriz ere biribilki gaitzetsi* du Fanfanik. Gaindi ezinezko ideologi diferentziagatik, eta une konkretu honen politik ikuskera desberdinagatik.

Datorren ekainean izango dira hauteskunde administratibo orokorrak* Italian. Ba dirudi, gazteekiko jokabidearekin, DCk leihoak hetsi* dizkiela ezkerreko haizeei. Berrikuntza handirik ez da gertatuko alde horretatik. Eskuinean bere jarraitzaileak biltzeko asmotan dabil nonbait. Baina, gazteria baztertuz, arnasestuka* bizi den alderdi zahar bat bilakatzeko* arriskua du. Eta etorkizuna ez da zaharrena, noski. (P. Pagola)

Eritrea: «terroristak» gudari bihurtu?

Haile Selassie-ren inperioaren kontra burrukatzen ziren Eritreako burrukariak, «terrorista» deitzen zituzten Mendebaldeko* Estatu kapitalistetan. Orain, berriz, Etiopiak sozialismora jotzen duela ikusi dutenean, lehengo «terroristak» gudari edo burrukari bihurtu dira.

Eritrearrak lehen ez zuten arabiarren laguntzarik: Siriak, Iraqek eta Libiak bakarrik eskaintzen zizkieten harma apur batzu. Orain, ordea, harmak eta dirua eskaintzen dizkiete Saudi Arabiak eta Persiar Golko aldeko emiratuek. Orain nahiago dute nonbait Eritrea askatua, Etiopia sozialista batua baino.

Hala ere, Etiopiak ez daduzka bere alde Estatu sozialistak; eta USARI eskatu dio laguntza, eritrearrak menperatzeko. Baina Estatu Batuen jokabidea zaila da, arabiarren kontra jarriko baitzaizkio. Izan ere, arabiarren Eritrearen alde jarri dira, Etiopiako militar taldearen kontra, berau petroliorik gabe gelditzeko arriskutan gelditzen delarik.

Bitartean aurrera doa eritrearren burruka, aspalditik inperialismoaren kontra dakarten ekinari* bultz eginez. Barnean, kulturazkoak, hizkuntzazkoak eta erlijiozkoak dira eritrear burrukaren arrazoinak: Eritrea musulmana da, Etiopia, berriz, koptoa gehienbat. Honek ere Eritrearen alde eragin die beste Estatu musulmanei.

Bi talde izan dira batez ere, oraingo gudu hau hasi aurretik, urte askotan Etiopiaren kontrako burruka aurre

ra eraman dutenak: Eritreako Askapen* Frontea eta Herriaren Askapen Frontea. Elkarren kontra ere jokatu dute, gerrillan ihardun duten bitartean. Baina, orain, ezkutuko* gerrilla hura* ageriko gudu bihurtu da, eta bi fronteak elkartu egin dira Etiopiako «diktadura militarren» kontrako gudua aurrera eramateko, eta Eritrearen askatasuna lortzeko.

Askatasuna eta burugaintasuna edo independentzia da eritrearrek eskatzen dutena, orain arte eskatu duten bezala. Etiopiak, ordea, autonomia bakarrik eskaintzen die. Izan ere, Etiopia kudeatzen* duen militar taldeak, sozialismoa nahi badu ere, nahiago du Etiopiaren batasuna, nazionalismoa baitu bere ideologiaren oinarrietako bat: Etiopiaren batasuna aurrenik! (Paulo Agirrebaltzategi)

Txipre: Europaren begietan

Otsailaren* 13an, Denktash jaunak, turko-txipriotarren gidariak, Estatu berri bat aldarrikatu* zuen. Txipren turko-txipriotarren eta greko-txipriotarren Estatu Federal berri bat sortzeko oinarriak ezarri nahi izan ditu, gidariak berak esan duenez. Honela Txipre erdibiturik geratu da, Turkiako harmadak* hartuta zedukàn partea islaren 38 % baitzen. Txipreko lehendakari den Makariosek eta greko-txipriotarren gidaria den Kleridesek ONUra eraman dute arazoa.

Zer egin du USAk? Washingtongo Kongresuak kendu egin dio Turkiari laguntza militarra. Turkiak indarrez erantzun nahi izan dio USARI, Txipren hartu zuen partearen independentzia aldarrikatuz. Greziarekin adiskidetzearren kendu dio laguntza militarra Turkiari; eta orain ez daki zein izango den Turkiaren azken erantzuna. Estatu Batuek han dituzten 25 base militarrik botako ote dituzte? Aidean dago oraindik Amerikaren eta Turkiaren azken erantzuna.

Zer egin du Sobiet Batasunak? Isla bi alderditan banatzea kondenatu egin du Errusiak. Eta Makarios zain dagoela dirudi; eta prest legoke, Errusiari laguntza militarra, politikoa eta diplomatikoa eskatzeko. Dena dela, ONUn izango den eztabaidan Sobiet Batasuna bere alde izango du Makariosek.

Zer egin du Europak? Autonomia aldarrikatu zèn egun hartan bertan, Europako Bederatziek ageri bat atera zuten Dublinen, Txipreko bi komunitateen arteko arazoa elkarriketa bidez konpondu beharrekoa zela, eta horretarako bitartekoarena egiteko prest zeudela adieraziz. Ageri haren arabera,* Bederatziek garrantzi handia ematen diete Txipreren independentziari eta batasunari.

Bederatzien elkartearrekin loturik daude bai Grezia, bai Turkia eta bai Txipre. Horregatik kezkatzeko du benetan Europak, bere barnean sor litekeen horrelako istilurik.*

Kissingerek eginahalak egin ditu Greziaren eta Turkiaren artean elkarriketa sortzeko, baina alferrik. Haik* biak Atlantik Aliantzako lagunkideak direlarik, bai USAk eta bai Mendebal Europak kezka berezia dute, Txipreko arazoa konpontzeko. Horregatik, eta Errusiak saltsan nahasteko gogo handia duelarik, Italiak eta Alemaniak orain beren bitartekotasuna eskaini dute, turko-txipriotarrek eta greko-txipriotarrek Txipren duten istilua argitzeko eta konpontzeko. (Paulo Agirrebaltzategi)

Frantziako zientzi gizonak nuklear zentralen kontra

Jakina denez, Frantziako Estatuak, 1985. urterako, mila megawatetako 45 nuklear erreaktore alan* edo marxan eman beharrak ditu. Eta 2000. urterako, berriz, beste 145 gehiago. Zentral horik* oro* amerikarren kontrol-

pean eraikiak izanen dira, zeren* eta, delako nuklear erreaktore horien alagailu* den uranioa, haiek salduko baitiote frantses Estatuari, Mendebal Europako beste Estatuari eginen dieten bezala. Zentral horiek sortu edo sortuko dituzten arriskuak egiazkoak, errealak dira. Ordea, ez da orain arte arrisku horietaz sobera* berri zabaldu. CFDTean sindikatuak* direnek, jendea doi* bat argitu dute, kazeta batzutan gai horretaz ireki berria duten sailari esker. Hala ere, jendearen baitan eragin* handiena ukan* duena, Frantziako lauhun zientzi gizonak berrikitan* argitaratu duten manifestua izan da. Hona hemen ageri horren pasarte batzu:

Guk, aztertzaile, inginadore eta teknikariok, agintariek erabaki arrin bat hartu dutela uste dugu, eta, era berean, erabaki horren arriskuak eta berauen ondorioak izugarrikoak izan daitezkeela.

Arriskuak iturri askotarik sor daitezke. Hauk dira printzipalenak: a) Zentralen segurtamenik eza. (USAn, duela zenbait hilabete, nuklear segurtamenaren batzordeak* hala erabakirik, 21 erreaktore geldi erazi dituzte, haietarik hirutan zenbait hodi* zapartatu* zirelako, eta besteak segurtamenaren araudien* edo erregelen arabera* eraikiak izan ez zirelako.) b) Bero kutsadura,* eguraldia eta ekologia alda lezakeena. c) Ekai* erreaktiboaren garraioa,* oso posible baita berauen lapurketa. d) Zentraletarik jaurtikitzen diren hondakin erreaktiboak.

Hondakinen problema batipat* oso serioa izan daiteke; eta Gobernuak ergelkeriaz* eta batera kezkarik gabe jokatu duela uste dugu, berehalako abantalei* bakarrik behatuz* eta gerokoa alde batera utziz.

Gobernuak egin dituen inkestak,* argibideak eta azalpenak, puntu garrantzitsuenak ukitu* gabe egin dira beti; eta batzutan, egiazko problemak baztertuz edo isilduz. Arriskuak sistematikoki gutietsi* dira, eta ondorioak ezkutatu,* zentzugabeko konfiantza eman nahiz.

Hala ere, Estatuak teknikari ofizialen ikertzapenek ez dute denek gauza bera adierazten. Batzuk hau diote, eta bestek hori ezin ustezko eritzi desberdinak erakusten dituzte. Gainera, problema garrantzitsu honi buruz ez dadukagu gaur egun, ez legerik, ez aparteko kontrolik, ez ezer ere. Finantzari okituek* eta banku handi batzuk dute azken hitza. Diruak bakarrik agintzen duenean, hondamen izugarri bat baino ez da hortik aterako. Bestalde, horrelako politika batek ez du gure askatasun nazionala indartuko, Frantziari uraniorik asko ez dagoelako. Bilaketa guti egiten da osterantzeko* energi iturriak aztertzeko eta ditugunak zabaltzeko. Arazo honetan Gobernuak ez ditu herriaren benetako interesak kontutan hartu, ez eta gero etorriko den gizartearenak ere; eta guztiz politikoa den aukera bat, zientifikoa balitz bezala aurkeztu du.

Frantziako herri guztiari dei bat egiten diogu, zentral horik onhar ez ditzan, arriskuak eta berauen ondorioak ondo ezagutu arte.

Leuhun zientzi gizonak sinatu* dute gutun* hau. Haien artean oso gizon famatuak aurkitzen dira, hala nola, Marcel Froissart, «College de France» delakoan irakasle eta fisika korpuskular laborategiaren zuzendari. Gainerakoak, fisikariak, biologoak, kimikariak, toxikologoak, matematikariak dira, politik alderdi eta ideologia guztietarikoak.

Giscarden Gobernuari aupada larri bat bota diote, eta haren bitartez «erreformista» deritzen guztiei. Aupada hori ez dator edonorengandik. Frantziako zientzi gizonak hitz egin dute. Ez da guti. (Alberto Etxebeste)

die, deutse
diete, deutsee
dio, deutso
diogu, deutsalgu
diote, deutsoe
ditzan, daizan
dizkie, deutsez

dizkiete, deutseez
geunden, gengoan
lezake, leike
zaio, jako
zaizkio, jakoz
zeuden, egozan
zizkieten, eutseezan